

- א** שלש מצות עשה נצטוו ישראל בכל רגל משלש רגלים ואלו הן:
הראייה שנאמר יראה כל זכורך והחגיגה שנאמר תחוג לה' אלהיך והשמחה שנאמר ושמחת בחגך הראייה האמורה בתורה היא שנראה פניו בעזרה ביום טוב הראשון של חג ויביא עמו קרבן עולה בין מן העוף בין מן הבהמה ומי שבא לעזרה ביום ראשון ולא הביא עולה לא דיו שלא עשה מצות עשה אלא עובר על לא תעשה שנאמר לא יראו פני ריקם ואינו לוקה על לאו זה שהרי לא עשה מעשה החגיגה האמורה בתורה היא שיקריב שלמים ביום טוב הראשון של חג בבואו להראות והדבר ידוע שאין השלמים באים אלא מן הבהמה ושתי מצוות אלו שהן הראייה והחגיגה אין הנשים חייבות בהן והשמחה האמורה ברגלים היא שיקריב שלמים יתר על שלמי חגיגה ואלו הם הנקראים שלמי שמחת חגיגה שנאמר וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלהיך ונשים חייבות במצוה זו.
- ב** הראייה והחגיגה אין להן שיעור מן התורה שנאמר איש כמתנת ידו וגו' אבל מדברי סופרים שלא יהא קרבן עולת ראייה פחות משוה מעה כסף ולא שלמי חגיגה פחות משוה שתי כסף ומצוה להביא כפי עשרו שנאמר כמתנת ידו.
- ג** שלמי שמחה לא נתנו בהן חכמים שיעור בעת שיעלה אדם לירושלים לחוג אם היו בידו קרבנות הראייה יביאם או יעלה עמו כסף לקנות בו הקרבן ואם אין בידו כסף לא יביא שוה כסף אפילו היה בידו שוה כמה זהובים אסור לו לעלות ריקם בלא כסף ולא קרבן ולמה אסרו שיעלה בידו שוה כסף גזירה שמא לא ימצא למכור או שמא ימצאו המעות סיגים.
- ד** מי שלא הקריב ביום טוב הראשון עולת ראייתו ושלמי חגיגתו הרי זה מקריבן בשאר ימות הרגל שנאמר שבעת ימים תחוג לה' אלהיך מלמד שכולן ראויין לחגיגה וכולן תשלומי ראשון הם.
- ה** ומצוה להקדים ולהקריב בראשון לא הקריב בראשון בין שוגג בין מזיד יקריב בשני וכל המאחר הרי זה מגונה ועליו נאמר נוגי ממועד אספתי.
- ו** עבר הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו ועל זה וכיוצא בו נאמר מעוות לא יוכל לתקון.
- ז** מי שלא חג ביום טוב הראשון של חג הסוכות חוגג את כל הרגל וביום טוב האחרון שהוא שמיני ואף השמיני תשלומי ראשון הוא וכן מי שלא חג ביום חג השבועות חוגג כל שבעה ויש לו תשלומין כל ששת ימים שלאחר חג השבועות ודבר זה מפי השמועה נאמר שחג השבועות כחג המצות לתשלומין.
- ח** עולת ראייה ושלמי חגיגה אינן דוחין לא את השבת ולא את הטומאה לפי שאין להן זמן קבוע כקרבנות הצבור שאם אינו חוגג היום חוגג למחר כמו שביארנו אבל דוחין את יום טוב ואף על פי שאין מקריבין ביום טוב נדרים ונדבות מקריבין עולת ראייה ושלמי חגיגה ושלמי שמחה שאין אלו נדרים ונדבות אלא חובות.
- ט** כשמקריב המקריב עולת ראייתו ושלמי חגיגתו ושמחתו ביום טוב סומך עליהן בכל כחו כדרך שעושה בשאר הימים אע"פ שסמיכה אינה מעכבת כמו שביארנו במעשה הקרבנות לא גזרו עליה משום שבות.
- י** המפריש עולת ראייתו ומת הירושין חייבין להביאה מותר להקריב בחולו של מועד נדרים ונדבות שנאמר אלה תעשו לה' במועדיכם לבד מנדריכם ונדבותיכם מכלל שקריבין ברגל לעולותיכם כמו עולת מצורע ועולת יולדת ולמנחותיכם להביא מנחת חוטא ומנחת קנאות ולשלמיכם לרבות שלמי נזיר הכל קריבין במועד ואין קריבין ביום טוב.
- יא** ומי שהיה לו אוכלים מרובים ונכסים מועטין מביא שלמי חגיגה מרובין ועולות ראייה מועטין היו לו אוכלין מועטין ונכסים מרובין מביא עולות ראייה מרובות ושלמי חגיגה מועטות היו זה וזה מועט על זה אמרו לא יפחות ממעה לעולה ושתי כסף לשלמים זה וזה מרובה על זה נאמר כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך.

רמב"ם

- א** נשים ועבדים פטורין מן הראייה וכל האנשים חייבים בראייה חוץ מחרש ואלם ושוטה וקטן וסומא וחגר וטמא וערל וכן הזקן והחולה והרך והענוג מאד שאינם יכולים לעלות על רגליהן כל אלו האחד עשר פטורין ושאר כל האנשים חייבין בראייה החרש אף על פי שהוא מדבר אפילו חרש באזנו אחת פטור מן הראייה וכן הסומא בעינו אחת או חגר ברגלו אחת פטור האלם אע"פ שהוא שומע פטור טומטום ואנדרוגינוס פטורין מפני שהן ספק אשה מי שחציו עבד וחציו בן חורין פטור מפני צד עבדות שבו ומניין שכל אלו פטורין מן הראייה הרי הוא אומר יראה כל זכורך להוציא את הנשים ומצות עשה שאין הנשים חייבות בה אין העבדים חייבים בה ועוד הרי נאמר בבוא כל ישראל להוציא העבדים ונאמר בבוא כל ישראל לראות כשם שהן באין להראות לפני ה' כך הם באים לראות הדר קדשו ובית שכינתו להוציא סומא שאינו רואה אפילו נסמית עינו אחת שהרי אין ראייתו שלימה ושם נאמר למען ישמעו להוציא מי שאין לו שמיעה גמורה ולמען ילמדו להוציא מי שאינו מדבר שכל המצווה ללמוד מצווה ללמד ונאמר בעלותך ליראות את פני ה' מי שיכול לעלות ברגליו להוציא חגר וחולה וזקן וענוג וכבר ביארנו בהלכות ביאת המקדש שאין הטמא ראוי לביאה וכן הערל מאוס כטמא.
- ב** המקמץ והוא שמלאכתו לקבץ צואת כלבים וכיוצא בהן לעבד העורות או לרפואה וכן המצרף נחשת במחצב שלו והעבדנין אף על פי שהן מאוסין מפני מלאכתן הרי אלו מטהרין גופן ומלבושן ועולין בבלל ישראל ליראות.
- ג** כל קטן שיכול לאחוז בידו של אביו ולעלות מירושלים להר הבית אביו חייב להעלותו ולהראות בו כדי לחנכו במצות שנאמר יראה כל זכורך ואם היה הקטן חגר או סומא או חרש אפילו באחת אינו חייב לחנכו אע"פ שהוא ראוי לרפואה שאילו היה גדול והוא כך היה פטור כמו שביארנו.
- ד** כל החייב בראייה חייב בחגיגה וכל הפטור מן הראייה פטור מן החגיגה וכולן חייבין בשמחה חוץ מחרש שוטה וקטן וערל וטמא חרש שוטה וקטן מפני שאינן בני חיוב הרי הן פטורין מכל מצות האמורות בתורה וערל וטמא מפני שאינן אוכלים בקדשים ואינן ראויין לביאה כמו שביארנו בהלכות ביאת המקדש ובהלכות מעשה הקרבנות.
- ה** מי שהיה חגר או סומא ביום ראשון ונתרפא בשני פטור מן הראייה ומן החגיגה שביום חובתו היה פטור שכל ימות החג תשלומי ראשון הן כמו שביארנו וכן אם נטמא בלילי יום טוב הראשון אף על פי שטהר למחר פטור אבל אם נטמא ביום ראשון הרי זה חייב להביא חגיגתו וראייתו בתוך ימי הרגל כשיטהר.
- ו** מי שבא לעזרה בתוך ימי החג אינו חייב להביא עולה בידו בכל עת שיכנס שזה שנאמר ולא יראו פני ריקם אינו אלא בעיקר הרגל בלבד שהוא יום ראשון או תשלומי ראשון ואם הביא בכל עת שיביא מקבלין ממנו ומקריבין אותה לשם עולת ראייה שהראייה אין לה שיעור.
- ז** הפריש עשר בהמות לחגיגתו והקריב מהן מקצתן בראשון ופסק שוב אינו חוזר ומקריב השאר שהרי שייר אותם ואם לא פסק אלא דחקו היום ולא יכול להקריב היום מקריב השאר למחר.
- ח** עולת ראייה אינה באה אלא מן החולין כשאר הקרבנות שאדם חייב בהן אבל שלמי חגיגה באות ממעות מעשר שני המעורבות עם מעות חולין לוקח מן התערובת בהמה ומקריבה שלמי חגיגה והוא שיהיה שיעור אכילה ראשונה מן החולין מפני שלמי חגיגה חובה וכל שהוא חובה אינו בא אלא מן החולין.
- ט** ויוצא אדם ידי חובת שלמי חגיגה במעשר בהמה ואין מביאין אותו ביום טוב גזירה שמא יעשר ביום טוב.
- י** יוצאין ישראל ידי חובת שלמי שמחה בנדרים ונדבות ובמעשר בהמה והכהנים בחטאת ובאשם ובבכור ובחזה ושוק שמצוה זו היא לשמוח באכילת בשר לפני ה' והרי אכלו אבל אין יוצאין ידי חובתן לא בעופות ולא במנחות שאינן בשר המשמח כבר ביארנו בפסחים שחגיגת ארבעה עשר רשות לפיכך אין אדם יוצא בה ידי חובת חגיגה אלא יוצא בה חובת שמחה.
- יא** מי שהיו לו שלמי נדר או נדבה ושחטן מערב יום טוב אע"פ שאכלן ביום טוב אינו יוצא בה ידי חובת חגיגה שאינה באה אלא מן החולין אבל יצא בה ידי חובת שמחה.
- יב** אע"פ ששחטן קודם הרגל הואיל ואוכל מהן ברגל יצא ידי חובתו שאינו צריך לשחוט שלמי שמחה בשעת שמחה.
- יג** לא יביא אדם תודה ביום ארבעה עשר מפני החמץ שבה שאין מביאין קדשים לבית הפסול ואם הביא יוצא בה ידי חובת שמחה כמו שביארנו.

רמב"ם

האומר הרי עלי תודה שאצא בה ידי חובתי לשם חגיגה חייב להביא תודה ואינו יוצא בה ידי חגיגה שאין חגיגה באה אלא מן החולין כשיזבח אדם שלמי חגיגה ושלמי שמחה לא יהיה אוכל הוא ובניו ואשתו בלבד וידמה שיעשה מצוה גמורה אלא חייב לשמח העניים והאמללים שנאמר והלוי והגר והיתום והאלמנה מאכיל הכל ומשקן כפי עשרו ומי שאכל זבחיו ולא שמח אלו עמו עליו נאמר זבחהם כלחם אונים להם כל אוכליו יטמאו כי לחמם לנפשם ומצוה בלוי יותר מן הכל לפי שאין לו לא חלק ולא נחלה ואין לו מתנות בבשר לפיכך צריך לזמן לויים על שלחנו ולשמחם או יתן להם מתנות בשר עם מעשר שלהם כדי שימצאו בו צרכיהם וכל העוזב את הלוי מלשמחו ושוהה ממנו מעשרותיו ברגלים עובר בלא תעשה שנאמר השמר לך פן תעזוב את הלוי.

יד

הלכה פרק ג

מצות עשה להקהיל כל ישראל אנשים ונשים וטף בכל מוצאי שמיטה בעלותם לרגל ולקרות באזניהם מן התורה פרשיות שהן מזרזות אותן במצות ומחזקות ידיהם בדת האמת שנאמר מקץ שבע שנים במועד שנת השמטה בחג הסכות בבוא כל ישראל לראות וגו' הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך וגו'.

א

כל הפטור מן הראייה פטור ממצות הקהל חוץ מן הנשים והטף והערל אבל הטמא פטור ממצות הקהל שנאמר בבוא כל ישראל וזה אינו ראוי לביאה והדבר ברור שהטומטום והאנדרוגינוס חייבין שהרי הנשים חייבות.

ב

אימתי היו קורין במוצאי יום טוב הראשון של חג הסכות שהוא תחילת ימי חולו של מועד של שנה שמינית והמלך הוא שיקרא באזניהם ובעזרת הנשים היו קורין וקורא כשהוא יושב ואם קרא מעומד הרי זה משובח מהיכן הוא קורא מתחילת חומש אלה הדברים עד סוף פרשת שמע ומדלג לוויה אם שמוע וגו' ומדלג לעשר תעשר וקורא מעשר תעשר על הסדר עד סוף ברכות וקללות עד מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב ופוסק.

ג

כיצד הוא קורא תוקעין בחצוצרות בכל ירושלים כדי להקהיל את העם ומביאין בימה גדולה ושל עץ היתה ומעמידין אותה באמצע עזרת נשים והמלך עולה ויושב עליה כדי שישמעו קריאתו וכל ישראל העולים לחג מתקבצין סביביו וחזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנו לראש הכנסת וראש הכנסת נותנו לסגן וסגן לכהן גדול וכהן גדול למלך כדי להדרו ברוב בני אדם והמלך מקבלו כשהוא עומד ואם רצה ישב ופותח ורואה ומברך כדרך שמברך כל קורא בתורה בבית הכנסת וקורא הפרשיות שאמרנו עד שהוא גומר וגולל ומברך לאחריה כדרך שמברכין בבתי כנסיות ומוסיף שבע ברכות ואלו הן:

ד

רצה ה' אלהינו בעמך ישראל וכו' מודים אנחנו לך וכו' אתה בחרתנו מכל העמים וכו' עד מקדש ישראל והזמנים כדרך שמברכין בתפלה הרי שלש ברכות כמטבען רביעית מתפלל על המקדש שיעמוד וחותרם בה בא"י השוכן בציון חמישית מתפלל על ישראל שתעמוד מלכותם וחותרם בה הבוחר בישראל ששית מתפלל על הכהנים שירצה האל עבודתם וחותרם בה בא"י מקדש הכהנים שביעית מתחנן ומתפלל בה כפי מה שהוא יכול וחותרם בה הושע ה' את עמך ישראל שעמך צריכין להושע בא"י שומע תפלה.

הקריאה והברכות בלשון הקדש שנאמר תקרא את התורה הזאת בלשונה אף על פי שיש שם לועזות.

ה

וגרים שאינן מכירין חייבין להכין לבם ולהקשיב אזנם לשמוע באימה ויראה וגילה ברעדה כיום שניתנה בו בסיני אפילו חכמים גדולים שיודעים כל התורה כולה חייבין לשמוע בכוונה גדולה יתרה ומי שאינו יכול לשמוע מכוין לבו לקריאה זו שלא קבעה הכתוב אלא לחזק דת האמת ויראה עצמו כאילו עתה נצטוה בה ומפי הגבורה שומעה שהמלך שליח הוא להשמיע דברי האל.

ו

יום הקהל שחל להיות בשבת מאחרין אותו לאחר השבת מפני תקיעת החצוצרות והתחינות שאינן דוחין את השבת.

ז